

Název příspěvku

Jinakost z pohledu žáků 1. stupně ZŠ (Otherness from the point of view of a primary school childrens')

Klíčová slova v ČJ

jinakost, žák 1. stupně ZŠ, sociální učení, práce s příběhem

Klíčová slova v AJ

otherness, primary school pupil, social learning, work with a story

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je představit pohled žáků 1. stupně ZŠ na druhé, kteří jsou jiní, a to v kontextu práce s příběhem. Zajímalo nás, jak žáci vnímají jinakost, co za ni považují. Do volby tématu se promítá aktuální a medializovaná otázka inkluze, začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do škol. Pomocí práce s příběhem, využití mezinárodního programu RWCT, třífázového modelu učení a myšlení E-U-R, jsme odkrývali postoje dětí k této problematice. Současně jde o příklad dobré praxe, který nabízí možnost, jak s tímto tématem pracovat na pozadí metaforického zobrazení odlišnosti.

Teoretická východiska v ČJ

Volba metody pro práci s odlišností a identifikaci postojů, názorů na jinakost se opírala o Kloosterovy myšlenky (2000, n.): „Když diskutujeme, čteme, debatujeme, nesouhlasíme a také si užíváme předávání a přijímání myšlenek, zapojujeme se do procesu, který prohlubuje a propracovává naše vlastní postoje a názory.“ Z tohoto důvodu byl pro práci s žáky 3. – 5. tříd použit upravený příběh z knihy "Příběhy pomáhají s problémy" (Badegruber & Pirkel, 2000). Výuka probíhala podle třífázového modelu E-U-R, RWCT. Práce s příběhem otevírala možnost k diskuzi týkající se odlišnosti. Současně jsme vycházeli z Vágnerové (1999), která dává do souvislosti postoje společnosti k odlišnosti a nízkou informovanost, která vede vždy k převaze emocionální složky nad rozumovým hodnocením. Příběh tak otevírá prostor pro přiblížení jinakosti, přináší nové informace, rozvíjí empatii, ale vytváří i prostor pro formování postojů a hodnot.

Metodologie v ČJ

Pro identifikování pohledu žáků 3. – 5. tříd ZŠ na jinakost, jejich zkušeností, postojů jsme využili přímé výuky, tedy práce jednoho z výzkumníků s těmito žáky, pořízení

videonahrávek, jejich přepis, kódování a kategorizování pomocí programu ATLAS.ti. Výzkumný soubor tvořili žáci 3. až 5. tříd (čtyři třídy z každého ročníku, tedy 12 tříd). Celkem se jednalo o 260 žáků. Přestože třídy nebyly záměrně vybírány vzhledem ke struktuře žáků, tak se v každé z dvanácti tříd objevili žáci s odlišným mateřským jazykem a také žáci se speciálními vzdělávacími potřebami.

Závěry v ČJ

Při práci s jednotlivými třídami byl v souvislosti s pohledem na jinakost jednoznačně identifikovatelný vliv učitele, kolektivu. Pohled na odlišnost je dále ovlivněn zkušeností z rodiny, z mateřské školy a prvních ročníků v základní škole. Žáci mluví o odlišnosti jako o něčem, co je běžné, normální, pro přijetí je dle nich nejdůležitější to, jak se k druhým odlišný chová, zda ubližuje. Dále je patrný strach z neznámého. Využitá metoda a výzkumné šetření ukázaly, jak je možné s žáky diskutovat takto složité téma, ale také pochopit, jak se žáci ve třídě cítí, jak smýšlejí o druhých.

Souhrn příspěvku v AJ

The aim of the paper is to present the views of the primary school pupils on the others who are different and that in the context of working with the story. The topic was chosen due to the current issue of the inclusion of pupils with special educational needs in schools. Work with the story, the use of the international program RWCT, three-phase model of learning and thinking E-U-R, lead to the findings of the children's attitudes to difference and otherness. Used method and research have shown how it is possible to discuss this difficult topic with pupils, but also to understand how they feel in the class and how they think about the others – on the background of the metaphorical display of difference and otherness.

Bibliografie

- Badegruber, B., & Pirkel, F. (2000). Příběhy pomáhají s problémy. Praha: Portál.
Klooster, D. (2000). Co je kritické myšlení. Kritické listy, 1–2.
Vágnerová, M. (1999). Psychopatologie pro pomáhající profese. Praha: Portál.